Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
JEANA RICHARDA DE LA TOURA,
predstavljeni 21. marca 2024 [1]

Združene zadeve od C-498/22 do C-500/22

Novo Banco SA – Sucursal en España,
Banco de Portugal,
Fundo de Resolução
proti
C. F. O. (C-498/22),
J. M. F. T.,
M. H. D. S. (C-499/22) in
Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (C-500/22)

(Predlogi za sprejetje predhodne odločbe, ki jih je vložilo Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija))

„Predhodno odločanje – Reorganizacija in prenehanje kreditnih institucij – Direktiva 2001/24/ES – Člena 3 in 6 – Prenos pravic, sredstev in obveznosti na premostitveno institucijo – Prenos nazaj na kreditno institucijo, za katero velja reorganizacijski ukrep – *Lex concursus* – Učinek reorganizacijskega ukrepa v drugih državah članicah – Vzajemno priznavanje – Učinek neupoštevanja obveznosti objave reorganizacijskega ukrepa – Listina Evropske unije o temeljnih pravicah – Členi 17, 21, 38 in 47 – Lastninska pravica – Učinkovito sodno varstvo – Varstvo potrošnikov – Načela pravne varnosti, varstva legitimnih pričakovanj in enakosti ter prepovedi vsakršne diskriminacije na podlagi državljanstva – Direktiva 93/13/EGS – Nepošteni pogoji“

I. Uvod

1. Predlogi za sprejetje predhodne odločbe se nanašajo na razlago člena 3(2) in člena 6 Direktive 2001/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. aprila 2001 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij [2] ter člena 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah [3] v povezavi s členi 17, 21, 38 in 47 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah [4] ter načeloma pravne varnosti in varstva legitimnih pričakovanj.

[1] Jezik izvirnika: francoščina.

[2] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 4, str. 15.

[3] UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288.

[4] V nadaljevanju: Listina.

2. Ti predlogi so bili vloženi v okviru sporov med Novo Banco SA – Sucursal en España (v nadaljevanju: Novo Banco Španija), ki jo podpirata Banco de Portugal (portugalska centralna banka) in Fundo de Resolução (sklad za reševanje, Portugalska), in več strankami Novo Banco Španija, ki je nasledila Banco Espírito Santo SA – Sucursal en España (v nadaljevanju: BES Španija), podružnico portugalske kreditne institucije Banco Espíritu Santo SA (v nadaljevanju: BES), ki jo je Novo Banco SA nasledila po reorganizacijskih ukrepih, ki jih je sprejela Banco de Portugal. Navedeni predlogi se nanašajo na vpliv teh reorganizacijskih ukrepov na različne pogodbe o finančnih produktih in storitvah.

3. Sodišču bom predlagal, prvič, naj odloči, da neobstoj objave iz člena 6 Direktive 2001/24, katere namen je tretjim osebam omogočiti, da v matični državi članici vložijo pritožbo zoper reorganizacijski ukrep, ne vpliva na učinke vzajemnega priznavanja tega ukrepa v državah članicah gostiteljicah. Drugič, Sodišču bom predlagal, naj odloči, da se posamezniki ne morejo sklicevati na legitimno pričakovanje v odnosu do premostitvene banke, ustanovljene v okviru reorganizacijskega ukrepa. Tretjič, Sodišču bom predlagal, naj odloči, da odškodninski zahtevki v zvezi s pogodbo lahko ostanejo v pasivi banke, na katero se nanaša reorganizacijski ukrep z ustanovitvijo premostitvene banke, na katero se prenesejo samo določena sredstva in določena pasiva.

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

1. Direktiva 93/13

4. Člen 6(1) Direktive 93/13 določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

2. Direktiva 2001/24

5. V uvodnih izjavah 4, 6, 7, 11, 12 in 16 Direktive 2001/24 je navedeno:

„(4) Posebno nezaželeno se je odpovedati […] enovitosti institucije in njenih podružnic, kadar je treba sprejeti reorganizacijske ukrepe ali začeti postopek prenehanja.

[…]

(6) Upravni ali sodni organi matične države članice morajo biti edini pristojni za odločanje o reorganizacijskih ukrepih in izvajanje teh ukrepov, predvidenih v pravnih predpisih in praksah, veljavnih v državi članici. Zaradi težavnega usklajevanja pravnih predpisov in praks držav članic morajo te uvesti vzajemno priznavanje ukrepov, ki jih sprejme vsaka država članica za ponovno vzpostavitev sposobnosti preživetja kreditnih institucij, ki jim je dala dovoljenje.

(7) Bistveno je, da se v vseh državah članicah zagotovi veljavnost reorganizacijskih ukrepov, ki jih sprejmejo upravni ali sodni organi v matični državi članici, in ukrepov, ki jih sprejmejo osebe ali telesa, ki jih ti organi imenujejo za izvajanje reorganizacijskih ukrepov […]

[…]

(11) O izvajanju reorganizacijskih ukrepov v državah članicah, kjer imajo podružnice sedeže, je treba uradno obvestiti tretje osebe, kadar taki ukrepi lahko ovirajo uveljavljanje nekaterih njihovih pravic.

(12) Načelo enakega obravnavanja upnikov glede njihovih možnosti ukrepanja zahteva, da upravni organi ali sodišča matične države članice sprejmejo potrebne ukrepe, ki omogočajo upnikom v državi članici gostiteljici, da lahko uveljavljajo svoje pravice do ukrepanja v določenem roku.

[…]

(16) Enako obravnavanje upnikov zahteva, da kreditna institucija preneha v skladu z načeli enotnosti in univerzalnosti, kar zahteva izključno pristojnost upravnih ali sodnih organov [matične] države članice in priznavanje njihovih odločb, ki morajo imeti v vseh drugih državah članicah brez kakršnih koli formalnosti enak učinek, kakor je z zakonom določeno v matični državi članici, razen če je v tej direktivi določeno drugače.“

6. Člen 1(1) te direktive določa:

„Ta direktiva se uporablja za kreditne institucije in njihove podružnice, ustanovljene v državi članici, ki ni država njihovega sedeža, kakor opredeljujeta točki (1) in (3) člena 1 Direktive 2000/12/ES[5], ob upoštevanju pogojev in izjem iz člena 2(3) navedene direktive.“

7. V skladu s členom 2, sedma alinea, Direktive 2001/24 so „reorganizacijski ukrepi“ „ukrep[i], s katerimi naj se ohrani ali ponovno vzpostavi finančni položaj kreditne institucije in ki lahko vplivajo na že veljavne pravice tretjih oseb, vključno z ukrepi, ki vključujejo možnost začasne ustavitve plačil in izvršilnih ukrepov ali znižanje terjatev“.

8. Naslov II te direktive, naslovljen „Reorganizacijski ukrepi“, vsebuje člene od 3 do 8.

9. Člen 3 te direktive, naslovljen „Sprejetje reorganizacijskih ukrepov – pravo, ki se uporablja“, določa:

„1. Samo upravni ali sodni organi matične države članice so pooblaščeni za odločanje o izvedbi enega ali več reorganizacijskih ukrepov v kreditni instituciji, vključno s podružnicami, ustanovljenimi v drugih državah članicah.

2. Reorganizacijski ukrepi se uporabljajo v skladu z zakoni, drugimi predpisi in postopki, ki se uporabljajo v matični državi članici, razen če ni v tej direktivi določeno drugače.

Veljajo v celoti v skladu z zakonodajo te države članice na celotnem območju [Evropske unije], brez kakršnih koli dodatnih formalnosti, tudi proti tretjim osebam v drugih državah članicah,

[5] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. marca 2000 o začetku opravljanja in opravljanju dejavnosti kreditnih institucij (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 3, str. 272).

celo kadar zanje veljavni pravni predpisi države članice gostiteljice ne določajo takšnih ukrepov ali veljajo za njihovo izvajanje pogoji, ki niso izpolnjeni.

Ko reorganizacijski ukrepi postanejo veljavni v državi članici, v kateri so sprejeti, veljajo na celotnem območju [Unije].“

10. Člen 6 Direktive 2001/24, naslovljen „Objava“, določa:

„1. Upravni ali sodni organi matične države članice, upravitelj ali katera koli oseba s takšnim pooblastilom v matični državi članici objavi izvleček odločbe *v Uradnem listu [Evropske unije*[6]] in dveh nacionalnih časopisih vsake države članice gostiteljice, kadar izvajanje reorganizacijskih ukrepov, sprejetih na podlagi člena 3(1) in (2), lahko vpliva na pravice tretjih oseb v državi članici gostiteljici in kadar se je v matični državi članici mogoče pritožiti zoper odločbo, ki odreja tak ukrep, zlasti da se tako pravočasno omogoči uveljavljanje pravice do pritožbe.

2. Izvleček odločbe iz odstavka 1 se kar najhitreje in po najprimernejši poti pošlje Uradu za uradne publikacije [Evropske unije] ter dvema nacionalnima časopisoma v vsaki državi članici gostiteljici.

[…]

4. V izvlečku odločbe, ki se objavi, je v uradnem jeziku ali v uradnih jezikih zadevnih držav članic opredeljen zlasti namen in pravna podlaga sprejete odločbe, roki za vložitev pritožb, jasno izražena navedba časa, ko potečejo roki, ter popoln naslov organov ali sodišč, ki so pristojni za obravnavanje pritožbe.

5. Reorganizacijski ukrepi se uporabljajo ne glede na ukrepe iz odstavkov 1 do 3 in v celoti veljajo zoper upnike, razen če upravni organi ali sodišča matične države članice ali zakonodaja te države, ki ureja take ukrepe, ne določajo drugače.“

11. Člen 7 te direktive, naslovljen „Dolžnost obveščanja znanih upnikov in pravica do prijave terjatev“, v odstavku 1 določa:

„Kadar zakonodaja matične države članice za priznanje prijave terjatve zahteva ali predvideva, da se o ukrepih obvezno obvestijo upniki, ki imajo stalno prebivališče, običajno prebivališče ali sedež v tej državi, upravni ali sodni organi matične države članice ali upravitelj v skladu s postopki iz členov 14 in 17(1) obvestijo tudi znane upnike s stalnim prebivališčem, običajnim prebivališčem ali sedežem v drugih državah članicah.“

12. V skladu s členom 23(1) navedene direktive sprejetje reorganizacijskih ukrepov ne vpliva na pravico upnikov, da zahtevajo pobot svojih terjatev s terjatvami kreditne institucije, kadar takšen pobot omogoča zakonodaja, ki se uporablja za terjatev kreditne institucije.

13. Člen 32 te direktive, naslovljen „Pravde v teku“, določa:

„Učinke reorganizacijskih ukrepov ali postopkov prenehanja na pravde v teku v zvezi s premoženjem ali pravico, ki je bila odvzeta kreditni instituciji, ureja edino zakonodaja države članice, v kateri je pravda v teku.“

[6] V nadaljevanju: UL.

3. Direktiva 2014/59/EU

14. Člen 83 Direktive 2014/59/EU[7], naslovljen „Postopkovne obveznosti organov za reševanje“, v odstavkih 4 in 5 določa:

„4. Organ za reševanje objavi ali zagotovi objavo kopije odredbe ali instrumenta, na podlagi katerega je sprejet ukrep za reševanje, ali obvestila s povzetkom učinkov ukrepa za reševanje, zlasti učinkov na občane in po potrebi pogoje in obdobje mirovanja ali omejitve iz členov 69, 70 in 71, na naslednje načine:

(a) na svoji uradni spletni strani;

(b) na spletni strani pristojnega organa, če ta ni organ za reševanje, in na spletni strani [Evropskega bančnega organa (EBA)];

(c) na spletni strani institucije v postopku reševanja;

(d) kadar so delnice ali drugi lastniški instrumenti ali dolžniški instrumenti institucije v postopku reševanja sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu, s sredstvi, ki se uporabljajo za razkritje predpisanih informacij v zvezi z zadevno institucijo v postopku reševanja v skladu s členom 21(1) Direktive 2004/109/ES Evropskega parlamenta in Sveta [8].

5. Kadar delnice, lastniški instrumenti ali dolžniški instrumenti niso sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu, organ za reševanje zagotovi, da se dokumenti, ki dokazujejo instrumente iz odstavka 4, pošljejo delničarjem in upnikom institucije v postopku reševanja, znanih prek registrov ali podatkovnih zbirk institucije v postopku reševanja, ki so na voljo organu za reševanje.“

15. Člen 117 te direktive, naslovljen „Spremembe Direktive [2001/24]“, v točki 1 določa, da se v členu 1 te direktive doda odstavek 5, v skladu s katerim se „[č]lena 4 in 7 te direktive […] ne uporabljata, kadar se uporablja člen 83 Direktive [2014/59]“.

16. V skladu s členom 130(1) Direktive 2014/59 je bil kot rok za prenos te direktive določen 31. december 2014.

17. V skladu s členom 131 te direktive je ta začela veljati dvajseti dan po njeni objavi v UL, to je 2. julija 2014.

[7] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. maja 2014 o vzpostavitvi okvira za sanacijo ter reševanje kreditnih institucij in investicijskih podjetij ter o spremembi Šeste direktive Sveta 82/891/EGS ter direktiv 2001/24/ES, 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2005/56/ES, 2007/36/ES, 2011/35/EU, 2012/30/EU in 2013/36/EU in uredb (EU) št. 1093/2010 ter (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2014, L 173, str. 190).

[8] Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta z dne 15. decembra 2004 o uskladitvi zahtev v zvezi s preglednostjo informacij o izdajateljih, katerih vrednostni papirji so sprejeti v trgovanje na reguliranem trgu, in o spremembah Direktive 2001/34/ES (UL 2004, L 390, str. 38).

B. Špansko pravo

18. Člen 19(1) Ley 6/2005 sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (zakon 6/2005 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij) [9] z dne 22. aprila 2005, s katerim je bila Direktiva 2001/24 prenesena v španski pravni red, določa:

„Če je bil sprejet reorganizacijski ukrep ali začet postopek prenehanja kreditne institucije, ki ima dovoljenje v državi članici […] in ki ima vsaj eno podružnico ali opravlja storitve v Španiji, ima ta ukrep ali postopek brez nadaljnjih formalnosti vse učinke v Španiji, takoj ko učinkuje v državi članici, v kateri je bil sprejet ukrep ali začet postopek."

C. Portugalsko pravo

19. Člen 145-C in naslednji členi Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedades Financeiras (splošna ureditev za kreditne institucije in finančne družbe), ki so bili uvedeni z Decreto-Lei nº 31-A/2012 (uredba-zakon št. 31-A/2012) [10] z dne 10. februarja 2012, urejajo reorganizacijske ukrepe in ukrepe za reševanje kreditnih institucij in finančnih družb.

III. Dejansko stanje sporov o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

A. Zadeva C-498/22

20. C. F. O. je 11. decembra 2006 kot potrošnik pri družbi BES Španija sklenil kreditno pogodbo s hipotekarnim zavarovanjem, ki je vsebovala klavzulo o minimalni obrestni meri v višini 2 %.

21. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) je s sodbo z dne 9. maja 2013 razglasilo, da so take klavzule o minimalni obrestni meri nepoštene zaradi nepreglednosti. Družba BES Španija je na prošnjo osebe C. F. O., naj ne uporablja več klavzule o minimalni obrestni meri, ki jo vsebuje njena pogodba o hipotekarnem kreditu, to klavzulo nehala uporablja z junijem 2013.

22. Na podlagi splošne ureditve za kreditne institucije in finančne družbe ter ob resnih finančnih težavah BES je upravni odbor Banco de Portugal z odločbo z dne 3. avgusta 2014, ki je bila spremenjena z odločbo z dne 11. avgusta 2014 (v nadaljevanju: odločba iz avgusta 2014), sprejel tako imenovane ukrepe za „reševanje" te kreditne institucije.

23. Banco de Portugal se je s to odločbo odločila ustanoviti premostitveno banko, to je Novo Banco, na katero so bila prenesena sredstva, pasiva in druge postavke, ki niso del sredstev BES, ki so opisani v Prilogi 2 k navedeni odločbi.

24. Med elementi obveznosti, ki so bili izključeni iz prenosa na Novo Banco, so bile zlasti „vsakršne odgovornosti ali pogojne obveznosti, zlasti tiste, ki temeljijo na goljufiji ali kršitvi regulativnih, kazenskih ali upravnih določb ali odločb".

25. Po tem prenosu je Novo Banco Španija postala hipotekarna upnica za kredit, sklenjen 11. decembra 2006, in začela od osebe C. F. O. pobirati obroke odplačila tega kredita.

[9] BOE št. 97 z dne 23. aprila 2005, str. 13912.

[10] *Diário da República*, Dodatek 1, serija 1, št. 30, z dne 10. februarja 2012.

26. Banco de España (centralna banka Španije) je 3. oktobra 2014 v *Boletín Oficial del Estado* objavila obvestilo, v katerem je navedla, da je Banco de Portugal z odločbo iz avgusta 2014 za BES uporabila ukrep za reševanje, ki je vključeval delni prenos njenega poslovanja na premostitveno banko Novo Banco, ki bo nemoteno nadaljevala z redno dejavnostjo BES, pri čemer se je ta ukrep štel za reorganizacijski ukrep v smislu člena 2 Direktive 2001/24.

27. Banco de Portugal je 29. decembra 2015 sprejela odločbi, s katerima je spremenila in pojasnila Prilogo 2 k odločbi iz avgusta 2014 (v nadaljevanju: odločbi z dne 29. decembra 2015) ter v katerih je med drugim pojasnila, da od tega dne „terjatve in odškodnine, povezane z zatrjevano razveljavitvijo določenih klavzul v kreditnih pogodbah, v katerih je BES kreditodajalec“, niso bile prenesene na Novo Banco.

28. Oseba C. F. O. je januarja 2017 od Novo Banco Španija zahtevala vračilo zneskov, ki jih je BES Španija prejela na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri, uporabljeni za njen hipotekarni kredit.

29. Novo Banco je v dopisu z dne 21. marca 2017 to zahtevo zavrnila z obrazložitvijo, da je banka ravnala popolnoma pregledno pri obveščanju o tej klavzuli o minimalni obrestni meri, ki je bila podpisana 24. novembra 2006, to je pred podpisom notarske listine o hipotekarnem kreditu.

30. Oseba C. F. O. je 4. maja 2017 proti Novo Banco Španija vložila tožbo, v kateri je predlagala, naj se zaradi nepoštenosti ugotovi ničnost klavzule o minimalni obrestni meri iz kreditne pogodbe, sklenjene z BES Španija, in naj se Novo Banco Španija naloži, da ji vrne zneske, ki so bili neupravičeno plačani na podlagi te klavzule.

31. Novo Banco Španija je zoper tožbo vložila ugovor pasivne legitimacije, ker terjatev, ki bi lahko nastala v korist osebe C. F. O. v obliki vračila zneskov, ki jih je BES Španija prejela na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri, z reorganizacijskimi ukrepi, ki jih je Banco de Portugal sprejela v zvezi z BES, ni bila prenesena na Novo Banco.

32. Tako prvostopenjsko sodišče kot višje sodišče, to je Audiencia Provincial (sodišče province, Španija), sta zavrnili ugovor, ki ga je podala Novo Banco Španija, in ugodili tožbi osebe C. F. O.

33. Novo Banco Španija je vložila pritožbo pri Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), ki je ugodilo predlogu Banco de Portugal in Fundo de Resolução za intervencijo v podporo pritožbi.

34. Na prvem mestu, predložitveno sodišče opozarja, da čeprav se odločbe Banco de Portugal iz avgusta 2014 in z dne 29. decembra 2015 štejejo za reorganizacijske ukrepe v smislu Direktive 2001/24[11] in čeprav lahko vplivajo na položaj tretjih oseb, te odločbe niso bile objavljene, kar je v nasprotju z zahtevo iz člena 6, od (1) do (4), te direktive. V zvezi s tem to sodišče poudarja, da so bile informacije, ki jih je Banco de Portugal v zvezi s krizo BES in ustanovitvijo Novo Banco objavila na svojem spletnem mestu v angleščini in portugalščini ter v španskih medijih, zelo splošne ter zadevnim strankam niso omogočile, da bi ugotovile, kateri elementi pasive so izključeni iz prenosa premoženja, in se zavedale omejitve njihovih pravic, ki jo je ta izključitev prinesla. Poleg tega navedeno sodišče poudarja, da tudi obvestilo, ki ga je objavila centralna banka Španije in je omenjeno v točki 26 teh sklepnih predlogov, ne izpolnjuje pogojev iz te določbe.

[11] Sklicuje se na sodbo z dne 29. aprila 2021, Banco de Portugal in drugi (C-504/19, v nadaljevanju: sodba Banco de Portugal in drugi, EU:C:2021:335).

35. Ker obvestilo ni bilo objavljeno v skladu z zahtevami iz navedene določbe, je bila skoraj vsem strankam BES Španija, ki prebivajo v Španiji, onemogočena vložitev tožbe zoper odločbe Banco de Portugal, tako da so morale vložiti tožbe proti Novo Banco Španija, ki pa se je v teh postopkih sklicevala na neobstoj pasivne legitimacije, ker z reorganizacijskimi ukrepi ni bila prenesena obveznost vračila zneskov, ki so jih te stranke plačale na podlagi nepoštene klavzule.

36. Predložitveno sodišče dvomi, da lahko člen 6(5) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se reorganizacijski ukrepi uporabljajo in veljajo ne glede na ukrepe objave iz odstavkov od 1 do 3 te določbe, pokriva dejstvo, da v državi članici gostiteljici dlje časa niso objavljeni omejitve ali odvzemi pravic, ki so s temi ukrepi naloženi strankam zadevnega subjekta, ter pravna sredstva in postopki, ki jih imajo na voljo.

37. Zato se sprašuje, ali je obveznost, da se v državi članici gostiteljici priznavajo učinki reorganizacijskih ukrepov, sprejetih v matični državi članici, določena v členu 3(2) Direktive 2001/24, lahko skladna z načelom učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine, prepovedjo vsakršne diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 21(2) te listine in načelom pravne varnosti, če taki ukrepi niso bili objavljeni v skladu z zahtevami člena 6, od (1) do (4), te direktive.

38. Na drugem mestu, predložitveno sodišče ugotavlja, da odgovor Novo Banco Španija na zahtevek osebe C. F. O. ni pod vprašaj postavil prenosa odgovornosti za pasivo, zlasti obveznosti vračila zneskov, ki jih je oseba C. F. O. plačala BES Španija na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri, za katero je bilo pozneje ugotovljeno, da je nepoštena. Nasprotno, Novo Banco Španija naj bi odgovorila glede vsebine zahtevka in poudarila, da je „banka ravnala popolnoma pregledno“, ko jo je nadziral Fundo de Resolução, ki je tudi sam javni organ, odvisen od Banco de Portugal. Zato naj bi oseba C. F. O. vložila tožbo, ker je povsem prepričano menila, da ima Novo Banco Španija kot podružnica banke, ki jo nadzira javni organ na podlagi prava Unije, res položaj kreditodajalca v pogodbi o hipotekarnem kreditu.

39. Zato se to sodišče sprašuje, ali je v položaju, v katerem je potrošnik, ki prebiva v državi članici gostiteljici, svoje legitimno pričakovanje lahko oprl na ravnanje premostitvene banke, ki jo nadzira javni organ matične države članice, obveznost priznavanja učinkov reorganizacijskih ukrepov, določena v členu 3(2) Direktive 2001/24, skladna s členom 47 Listine in načelom pravne varnosti.

40. Na tretjem mestu, predložitveno sodišče se sprašuje, ali je z vidika prava Unije in zlasti člena 6(1) Direktive 93/13 zakonita razdelitev pogodbenega razmerja, ki je posledica reorganizacijskih ukrepov iz postopka v glavni stvari, in sicer da potrošnika zavezujejo njegove obveznosti do Novo Banco Španija, tako da tej plača zadnje obroke hipotekarnega kredita, ki ga je prvotno sklenil z BES Španija, medtem ko je hkrati Novo Banco Španija oproščena obveznosti vračila zneskov, ki jih je BES Španija prejela na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri, zaradi česar tega potrošnika ta nepoštena klavzula zavezuje, ker teh zneskov ne bi mogel dobiti povrnjenih od BES zaradi njene insolventnosti. Ta položaj naj bi lahko pomenil nesorazmerno poseganje v lastninsko pravico tega potrošnika, ki je v nasprotju s členom 17 Listine.

41. V tem okviru se predložitvenemu sodišču zdi vprašljivo, da pravice potrošnikov ne prevladajo nad stabilnostjo finančnega sistema. [12]

[12] Sklicuje se na sodbo z dne 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo in drugi (C-154/15, C-307/15 in C-308/15, v nadaljevanju: sodba Gutiérrez Naranjo in drugi, EU:C:2016:980), v kateri naj bi Sodišče odločilo, da je sodna praksa Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), ki omejuje restitucijske učinke razveljavitve klavzul o minimalni obrestni meri v pogodbah, ki jih je prodajalec oziroma ponudnik sklenil s potrošnikom, da bi se zagotovila stabilnost španskega finančnega sistema, ki je doživljal hudo krizo, v nasprotju s členom 6(1) Direktive 93/13.

42. V teh okoliščinah je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive [2001/24], v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki ni bila objavljena v skladu z zahtevami člena 6, od (1) do (4), [te direktive], skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 [Listine], splošnim načelom pravne varnosti ter načelom enakosti in prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 21(2) Listine?

2. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, s katero so bile določene obveznosti in odgovornosti izključene iz prenosa redne dejavnosti in določenih sredstev z banke, za katero se uporabljajo reorganizacijski ukrepi, na premostitveno banko, če je premostitvena banka, ki jo nadzira javni organ, ki izvaja pravo Unije, s svojim poznejšim ravnanjem pri strankah države članice gostiteljice ustvarila legitimno pričakovanje, da je prevzela pasivo, ki ustreza odgovornostim in obveznostim, ki jih je banka, na katero se nanaša reorganizacijski ukrep, imela do svojih strank, skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine in splošnim načelom pravne varnosti?

3. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, s katero se na premostitveno banko prenese položaj upnika v pogodbi o hipotekarnem kreditu, vendar banka ne more izpolniti svoje obveznosti, da kreditojemalcu potrošniku vrne zneske, ki jih je prejela na podlagi nepoštene klavzule iz te pogodbe, skladna s temeljno pravico do lastnine iz člena 17 Listine, načelom visoke ravni varstva potrošnikov iz člena 38 Listine, členom 6(1) Direktive [93/13] in splošnim načelom pravne varnosti?“

B. Zadeva C-499/22

43. Osebi J. M. F. T. in M. H. D. S. sta odprli trgovalni račun in z BES Španija sklenili pogodbo o upravljanju naložbenih portfeljev. Dne 3. oktobra 2007 sta z BES Španija sklenili atipično finančno pogodbo (v nadaljevanju: AFP), ki se je iztekla 11. oktobra 2014, ko jo je Novo Banco, ki je medtem nasledila BES, odpovedala in izplačala. Z BES Španija sta 28. aprila 2008 sklenili tudi pogodbo o strukturiranem finančnem produktu, ki se je iztekla 28. aprila 2013 in ki jo je BES Španija izplačala z izgubo.

44. Oseba J. M. F. T. je avgusta 2014 od Novo Banco prejela več sporočil, v katerih je bila po odločbah, ki jih je Banco de Portugal sprejela v zvezi z BES, obveščena o nadaljevanju bančnih razmerij med strankami BES Španija in novim subjektom Novo Banco Španija, in tudi izpisek stanja za AFP.

45. Osebi J. M. F. T. in M. H. D. S. sta 17. aprila 2017 vložili tožbo proti Novo Banco, s katero sta primarno predlagali razveljavitev obeh finančnih pogodb zaradi zmote pri soglasju, ker jima je BES zagotovila pomanjkljive informacije, in vzajemno vračilo zneskov, ki jih je prejela vsaka stranka, povečanih za obresti od datuma vsakega plačila, ter, podredno, povračilo izgube, ki je nastala zaradi nakupa obeh finančnih produktov, povečane za obresti, izračunane po zakonski obrestni meri od vročitve tožbe.

46. Novo Banco Španija je zoper tožbo vložila ugovor pasivne legitimacije, ker terjatev, ki bi lahko nastala v korist oseb J. M. F. T. in M. H. D. S. v obliki vračila zneskov, ki sta jih ti osebi plačali za finančna produkta, zaradi možne ničnosti pogodb ali v obliki povračila nastale izgube, ker ti stranki nista bili obveščeni o tveganjih v zvezi z zadevnima finančnima produktoma, z reorganizacijskimi ukrepi, ki jih je Banco de Portugal sprejela v zvezi z BES, ni bila prenesena na Novo Banco.

47. Na prvi stopnji je bilo tožbi ugodeno.

48. Potem ko je Novo Banco Španija vložila pritožbo, je Audiencia Provincial (sodišče province) ugodilo pritožbi v delu, ki se je nanašal na pogodbo, sklenjeno 28. aprila 2008, z obrazložitvijo, da je BES Španija to pogodbo izplačala 28. aprila 2013, to je pred ustanovitvijo Novo Banco v okviru reorganizacijskih ukrepov za BES. Šlo naj bi torej za transakcijo, katere učinki so bili izčrpani pred temi ukrepi, tako da na Novo Banco ni bila prenesena nobena obveznost ali odgovornost, ki bi izhajala iz te pogodbe.

49. Nasprotno pa je Audiencia Provincial (sodišče province) pritožbo zavrnilo v delu, ki se je nanašal na AFP, katere upravljanje in izplačilo oktobra 2014 je vodila Novo Banco. To sodišče je navedlo tudi, da odločba iz avgusta 2014 iz prenosa ne izključuje strukturiranega produkta, kot je AFP, temveč izključuje dolžniške instrumente, ki so jih izdale institucije BES. Dodalo je, da pojasnila v poznejših odločbah Banco de Portugal nimajo nobenega vpliva, ker je pogodba zapadla v plačilo in bila izplačana pred tem.

50. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), ki odloča o pritožbah zoper to sodbo, ki so jih vložile osebi J. M. F. T. in M. H. D. S. na eni strani in Novo Banco Španija ob podpori Banco de Portugal in Fundo de Resolução na drugi strani, predlog za sprejetje predhodne odločbe utemeljuje na enak način kot v zadevi C-498/22 [13].

51. V teh okoliščinah je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive [2001/24], v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki ni bila objavljena v skladu z zahtevami člena 6, od (1) do (4), [te direktive], skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 [Listine], splošnim načelom pravne varnosti ter načelom enakosti in prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 21(2) Listine?

2. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, s katero so bile določene obveznosti in odgovornosti izključene iz prenosa redne dejavnosti in določenih sredstev z banke, za katero se uporabljajo reorganizacijski ukrepi, na premostitveno banko, če je premostitvena banka, ki jo nadzira javni organ, ki izvaja pravo Unije, s svojim poznejšim ravnanjem pri strankah države članice gostiteljice ustvarila legitimno pričakovanje, da je prevzela pasivo, ki ustreza odgovornostim in obveznostim, ki jih je banka, na katero se nanaša reorganizacijski ukrep, imela do svojih strank, skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine in splošnim načelom pravne varnosti?

[13] Glej točke od 34 do 40 teh sklepnih predlogov.

3. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, s katero se na premostitveno banko prenese položaj upnika v pogodbenih razmerjih, ki jih je sklenila banka, na katero se nanašajo reorganizacijski ukrepi, vendar banka ne more izpolniti svoje obveznosti, da stranki povrne zneske, ki jih je stranka plačala iz naslova pogodb, ki so bile razveljavljene zaradi napake volje, povzročene s pomanjkljivimi informacijami, ki jih je posredovala banka, skladna s temeljno pravico do lastnine iz člena 17 Listine, načelom visoke ravni varstva potrošnikov iz člena 38 Listine in splošnim načelom pravne varnosti?“

C. Zadeva C-500/22

52. Družba Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (v nadaljevanju: POSB) je 17. novembra 2014 na sekundarnem trgu kupila nadrejeno obveznico „Senior Bond NB 6,875 % maturity July 2016“, ki je zapadla 15. julija 2016.

53. To obveznico je izdala BES, vendar je bil ta nadrejeni dolžniški instrument, ko ga je prek investicijske družbe kupila družba POSB, del premoženja Novo Banco, na katero je bil prenesen na podlagi odločbe iz avgusta 2014.

54. Novo Banco je julija 2015 družbi POSB izplačala dohodek iz naslova donosa obveznic za anuiteto 2014–2015.

55. Ko je obveznica 15. julija 2016 zapadla, Novo Banco družbi POSB ni ne izplačala donosa obveznice za anuiteto 2015–2016 ne vrnila nominalne vrednosti te obveznice.

56. Novo Banco je v odgovor na pritožbo te družbe navedla, da zavrnitev plačila temelji na odločbah z dne 29. decembra 2015, s katerima je bila pasiva, povezana s to obveznico, z Novo Banco „prenesena nazaj“ na BES. V teh odločbah je bilo namreč predvideno zlasti, da se nadrejene obveznice z Novo Banco „prenesejo nazaj“ na BES, kar je vključevalo pravice in odgovornosti, ki so izhajale med drugim iz „Senior Bond NB 6,875 % maturity July 2016“.

57. Družba POSB je 25. junija 2017 proti Novo Banco vložila tožbo, s katero je predlagala plačilo donosa obveznice za anuiteto 2015–2016 in vračilo zneska, ki je ustrezal nominalni vrednosti obveznice.

58. Novo Banco je zoper tožbo vložila ugovor pasivne legitimacije, ker pasiva, povezana s to obveznico, ni bila „prenesena nazaj“ na BES.

59. Tako prvostopenjsko sodišče kot višje sodišče, to je Audiencia Provincial (sodišče province, Španija), sta zavrnili ugovor, ki ga je podala Novo Banco, in ugodili tožbi.

60. Tribunal Supremo (vrhovno sodišče), ki odloča o pritožbi družbe Novo Banco Španija, ki jo podpirata Banco de Portugal in Fundo de Resolução, med drugim poudarja, da lastništvo nadrejene terjatve družbi POSB zagotavlja varstvo temeljne pravice do lastnine, priznane v členu 17 Listine. Vendar naj bi dejstvo, da so bile odgovornosti in obveznosti, povezane s tem dolžniškim instrumentom, „prenesene nazaj“ na BES, v praksi povzročilo, da je bila družbi odvzeta lastninska pravica, ker je BES propadla banka, ki je ostala brez svojih sredstev. Ta odvzem brez pravočasne pravične odškodnine lahko pomeni tudi kršitev načela pravne varnosti. [14]

[14] Glej točke od 34 do 37 teh sklepnih predlogov v zvezi z utemeljitvijo prvega vprašanja za predhodno odločanje.

61. V teh okoliščinah je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive [2001/24], v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki ni bila objavljena v skladu z zahtevami člena 6, od (1) do (4), [te direktive], skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 [Listine], splošnim načelom pravne varnosti ter načelom enakosti in prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 21(2) Listine?

2. Ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, s katero so se na propadlo banko, za katero so se uporabili ukrepi za reševanje, ponovno prenesle obveznosti in odgovornosti, ki izhajajo iz nadrejene obveznice, ki jo je tretja oseba vplačala, ko so bile te obveznosti in odgovornosti v premoženju premostitvene banke, skladna s temeljno pravico do lastnine iz člena 17 Listine in splošnim načelom pravne varnosti?“

62. Predsednik Sodišča je s sklepom z dne 29. septembra 2022 zadeve C-498/22, C-499/22 in C-500/22 združil za pisni in ustni postopek ter za izdajo sodbe.

63. Pisna stališča so predložile osebe C. F. O., J. M. F. T. in M. H. D. S., Novo Banco Španija, Banco de Portugal, španska in portugalska vlada ter Evropska komisija.

64. Oseba C. F. O., družba POSB, Novo Banco Španija, Banco de Portugal, španska in portugalska vlada ter Svet Evropske unije, Komisija in Evropski parlament so se udeležili obravnave 26. oktobra 2023, na kateri so odgovorili na vprašanja za ustni odgovor, ki jih je postavilo Sodišče.

IV. Analiza

A. Prvo vprašanje v zadevah C-498/22, C-499/22 in C-500/22

65. Predložitveno sodišče v vsaki od treh zadev Sodišče sprašuje, ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki ni bila objavljena v skladu z zahtevami člena 6, od (1) do (4), te direktive, skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine, splošnim načelom pravne varnosti ter načelom enakosti in prepovedi diskriminacije na podlagi državljanstva iz člena 21(2) Listine.

66. Povedano drugače, predložitveno sodišče želi izvedeti, kakšne učinke ima to, da upravni ali sodni organi matične države članice, upravitelj ali katera koli oseba s takšnim pooblastilom v matični državi članici ne objavijo, kot določa ta člen 6, izvlečka nacionalne odločbe, s katero je odrejen reorganizacijski ukrep, v UL in dveh nacionalnih časopisih vsake države članice gostiteljice.

67. Najprej je treba pojasniti, da mora biti v skladu s členom 6(1) Direktive 2001/24 ta objava izvedena pod dvema pogojema: prvič, potrebno je, da reorganizacijski ukrep lahko vpliva na pravice tretjih oseb v državi članici gostiteljici, in drugič, v matični državi članici se mora biti mogoče pritožiti zoper odločbo, s katero je odrejen ukrep. Zdi se, da sta v obravnavanem primeru

izpolnjena oba pogoja, ker na Portugalskem obstaja pritožba zoper reorganizacijski ukrep [15] in ker so tožeče stranke v postopkih v glavni stvari upniki, na katere je ta ukrep vplival.

68. Dalje, iz samega besedila tega člena 6(1) izhaja, da je namen te objave varovati pravico do pritožbe, ki jo imajo upniki v državah članicah gostiteljicah zoper reorganizacijski ukrep pred pristojnim sodiščem v matični državi članici, ker se konča z besedami „zlasti da se tako pravočasno omogoči uveljavljanje pravice do pritožbe“.

69. Nazadnje, iz uporabe množine in besedila uvodnih izjav 11 in 12 Direktive 2001/24 bi bilo mogoče sklepati, da je treba varovati vse pritožbe upnikov zoper sam reorganizacijski ukrep, pa tudi proti njihovemu dolžniku. Vendar pogoj glede obstoja pritožbe zoper reorganizacijski ukrep ne omogoča, da se na pravice do pritožbe, ki naj bi bile varovane z objavo, gleda široko. Objava namreč ni obvezna, če v matični državi članici ne obstaja pritožba zoper reorganizacijski ukrep. V tem primeru pa imajo upniki še vedno pravice, ki jih uveljavljajo proti dolžniku. Poleg tega narava informacij, ki morajo biti objavljene v skladu s členom 6(4) te direktive, in sicer izvleček odločbe, v katerem so opredeljeni „namen in pravna podlaga sprejete odločbe, roki za vložitev pritožb, jasno izražena navedba časa, ko potečejo roki, ter popoln naslov organov ali sodišč, ki so pristojni za obravnavanje pritožbe“, utrjuje razlago, po kateri so zadevne pritožbe tiste, ki so vložene zoper reorganizacijski ukrep, in ne vse možne pritožbe upnikov proti kreditni instituciji ali premostitveni banki.

70. Samo s to razlago je mogoče zagotoviti skladnost z načeli, določenimi v členu 3(2) in členu 6(5) Direktive 2001/24. Iz prvonavedene določbe izhaja, da reorganizacijski ukrepi v celoti veljajo brez vsakršnih formalnosti, vključno zoper tretje osebe, na celotnem ozemlju Unije od trenutka, ko veljajo v državi članici, v kateri so bili sprejeti. V skladu z drugonavedeno določbo se reorganizacijski ukrepi uporabljajo ne glede na objave iz člena 6, od (1) do (3), te direktive in v celoti veljajo zoper upnike.

71. V teh načelih se konkretno kaže cilj, ki ga uresničuje Direktiva 2001/24, ki je direktiva o vzajemnem priznavanju učinkov reorganizacijskega ukrepa, sprejetega v matični državi članici, v drugih državah članicah gostiteljicah, v katerih imajo sedež podružnice, čemur ustreza uporaba načel enotnosti in univerzalnosti postopka (samo eno pristojno sodišče in samo eno pravo, ki se uporablja, se pravi sodišče in pravo matične države članice) [16], razen v primeru izjem, zlasti če v državi članici gostiteljici potekajo postopki, ki jih še naprej ureja izključno pravo države članice gostiteljice. [17]

72. Poleg tega je posamično obveščanje upnikov v členu 7 te direktive določeno le, kadar zakonodaja matične države članice za priznanje prijave terjatve zahteva ali predvideva, da se o reorganizacijskih ukrepih obvezno obvestijo upniki, ki imajo stalno prebivališče, običajno prebivališče ali sedež v tej državi. Iz tega izhaja, kot sem navedel že v točkah 68 in 69 teh sklepnih predlogov, da namen tega obveščanja ni varovati vseh pritožb upnikov proti dolžniku, temveč zagotoviti, da bodo ti upniki lahko uveljavljali svoje pravice v okviru tega ukrepa po nacionalnem pravu matične države članice.

15 Glej člen 145 N splošne ureditve za kreditne institucije in finančne družbe.

16 Glej uvodni izjavi 4 in 16 Direktive 2001/24 ter sodbo z dne 24. oktobra 2013, LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, točka 49), in sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 33).

17 Glej člen 32 Direktive 2001/24.

73. Tako Direktiva 2001/24 na splošno ne obravnava posamičnih pritožb upnikov proti kreditni instituciji ali premostitveni banki v primeru reorganizacijskega ukrepa, razen če gre za nekatere pogodbe ali pravice (zlasti pogodbo o zaposlitvi, pravice glede nepremičnine, vpisane v javnem registru, nekatere stvarne pravice, pravice na podlagi klavzule o pridržku lastninske pravice [18]) ali če gre za pravdo v teku, ki jo še vedno ureja zakonodaja države članice gostiteljice, v kateri je pravda v teku [19].

74. V zadevah v glavni stvari ni sporno, da objave, zahtevane v členu 6 te direktive, ni bilo, zato se postavlja vprašanje kazni za to neobjavo.

75. Različne intervenientke pred Sodiščem so navedle več predpostavk. Nekatere trdijo, da reorganizacijski ukrep, če ni objavljen, nima učinkov zunaj matične države članice. Komisija dodaja, da bi se ta kazen uporabila šele po preteku določenega časa, povezanega z zahtevami v zvezi z roki za objavo v UL. Druge trdijo, da neobstoj objave, skladne s členom 6 Direktive 2001/24, nima vpliva, ker je bila opravljena objava, skladna s členom 83 Direktive 2014/59.

76. Menim, da je prva predpostavka o neobstoju učinkov reorganizacijskih ukrepov v državah članicah gostiteljicah v nasprotju z besedilom Direktive 2001/24 in ne izpolnjuje cilja te direktive, ki je zagotoviti vzajemno priznavanje teh ukrepov, čemur ustreza uporaba načel enotnosti in univerzalnosti postopkov. Poleg tega si ni mogoče predstavljati, da imajo takojšnje učinke, ki pa bi trajali samo „določen čas“, to je čas, potreben za objavo v UL. V primeru neobjave ali prepozne objave bi bilo namreč nemogoče določiti datum, ko bi vzajemno priznavanje prenehalo učinkovati. Tako bi bil ta približni rok neposredno v nasprotju s cilji Direktive 2001/24, ki je ponovna vzpostavitev sposobnosti preživetja kreditnih institucij. [20]

77. Druga predpostavka, v skladu s katero se objava iz člena 6 Direktive 2001/24 zamenja z objavo iz člena 83(4) Direktive 2014/59, se mi tudi ne zdi združljiva s členom 117 te direktive, s katerim je spremenjen člen 1 Direktive 2001/24, tako da v novem odstavku 5 določa, da se „[č]lena 4 in 7 te direktive […] ne uporabljata, kadar se uporablja člen 83 Direktive [2014/59]“. Iz tega izhaja, da mora biti nasprotno objava iz člena 6 Direktive 2001/24 opravljena, tudi če je bila opravljena objava iz člena 83 Direktive 2014/59. Zato je vprašanje, ali se Direktiva 2014/59 uporablja *ratione temporis* v obravnavanem primeru, brez vpliva.

78. Poleg tega je zaradi neobstoja podrobnejše postopkovne ureditve, določene v pravu Unije za sankcioniranje izvrševanja pravice, in v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča namreč naloga notranjega pravnega reda vsake države članice, da uredi postopkovna pravila za zagotavljanje varstva pravic, ki jih posameznikom daje pravo Unije. Ta pravila pa ne smejo biti manj ugodna od tistih, ki veljajo za podobna nacionalna pravna sredstva (načelo enakovrednosti), in ne smejo praktično onemogočiti ali čezmerno otežiti uveljavljanja pravic, ki jih daje pravo Unije (načelo učinkovitosti). [21]

79. Kot pa sem že pojasnil, objava iz člena 6 Direktive 2001/24 zagotavlja varstvo pravice do izpodbijanja reorganizacijskega ukrepa pred sodiščem matične države članice zaradi vzajemnega priznavanja, ki se izvaja s to direktivo. Če bi tožeče stranke v postopkih v glavni stvari vložile tako

[18] Glej člene od 20 do 27 Direktive 2001/24.

[19] Glej člen 32 Direktive 2001/24 ter sodbo Banco de Portugal in drugi.

[20] Glej uvodno izjavo 6 Direktive 2001/24.

[21] Glej sodbi z dne 14. januarja 2010, Kyrian (C-233/08, EU:C:2010:11, točka 62 in navedena sodna praksa), in z dne 20. septembra 2018, Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, točka 61 in navedena sodna praksa).

pritožbo, bi portugalsko sodišče moralo upoštevati neobstoj objave iz tega člena 6, da bi presodilo, ali ta neobstoj ni praktično onemogočil ali čezmerno otežil vložitve te pritožbe glede na nacionalna pravila o roku za vložitev pritožb zoper to vrsto odločbe.

80. To analizo potrjuje zgodovina nastanka člena 6 Direktive 2001/24. Prvič, v prvotnem osnutku Sveta [22] so bili objava v UL in posamična obveščanja prepuščeni prostemu preudarku pristojnih organov države, v kateri ima zadevna kreditna institucija sedež. Drugič, navedeno je bilo, da se reorganizacijski ukrepi uporabljajo ne glede na ukrepe objave in v celoti veljajo zoper upnike. Tretjič, razen v primeru posamičnega obveščanja so roki za vložitev pritožbe tekli od objave v UL. Tako je v nasprotju s prvotnim osnutkom začetek roka za vložitev pritožbe prepuščen prosti presoji držav članic v okviru njihove procesne avtonomije, vendar ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti.

81. Svet in Parlament sta intervenirala na obravnavi, da bi spomnila, da je Direktiva 2001/24 rezultat 15 let pogajanj in da so se harmonizacijski ukrepi pojavili šele v Direktivi 2014/59. Dodala sta, prvič, da je namen vzpostavljenega mehanizma vzajemnega priznavanja omogočiti hitro in dosledno izvajanje nujnih ukrepov za preprečevanje verižnih učinkov in zagotavljanje stabilnosti finančnega sistema, [23] zlasti kontinuitete kritičnih funkcij banke in zaščite javnih sredstev, ter drugič, da morajo države članice zagotoviti zadostno objavo sprejetih ukrepov. Pojasnila sta, da je objava, urejena v členu 83(4) te direktive, primerna za obveščanje tretjih oseb iz drugih držav članic. Namen njune intervencije je bil dokazati združljivost mehanizmov, vzpostavljenih z Direktivo 2001/24, s primarnim pravom.

82. Razlaga, ki jo predlagam v zvezi s členoma 3 in 6 Direktive 2001/24, dokazuje to združljivost. [24]

83. Tudi če namen objave iz člena 6 Direktive 2001/24 ni varovanje pravic do pritožbe, ki niso pravica do pritožbe zoper reorganizacijski ukrep, so tožeče stranke v postopkih v glavni stvari v položaju, ki spada na področje uporabe prava Unije. Vzajemno priznavanje reorganizacijskih ukrepov, ki se izvaja s to direktivo, je namreč pripeljalo do razširitve učinkov ustanovitve premostitvene banke Novo Banco na Portugalskem na njeno špansko podružnico, saj je to ustanovitev spremljal le delni prenos sredstev in pasive BES na premostitveno banko in njene podružnice. V tem smislu je to vplivalo na pravice tožečih strank v postopkih v glavni stvari, ker njihove zatrjevane terjatve nazadnje niso bile prenesene na špansko podružnico premostitvene banke, to je Novo Banco Španija. Zato se lahko sklicujejo na pravico do učinkovitega pravnega sredstva, kot je zagotovljena s členom 47 Listine, ter na splošno načelo pravne varnosti in prepoved vsakršne diskriminacije na podlagi državljanstva, kot je zahtevana v členu 21(2) Listine.

84. Glede učinkovitega sodnega varstva je Sodišče opozorilo, da učinkovitost sodnega nadzora, ki ga zagotavlja člen 47, prvi odstavek, Listine, med drugim zahteva, da ima zadevna oseba možnost braniti svoje pravice v najboljših možnih okoliščinah in ob popolnem poznavanju zadeve odločiti, ali je smiselno, da se pri pristojnem sodišču vloži tožba zoper dani subjekt. [25]

[22] Predlog direktive Sveta o usklajevanju zakonov in drugih predpisov o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij (COM(85) 788 final).

[23] V zvezi s tem sta se sklicevala na sodbo z dne 19. julija 2016, Kotnik in drugi (C-526/14, EU:C:2016:570, točki 68 in 69).

[24] Glej točki 78 in 79 teh sklepnih predlogov.

[25] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 57 in navedena sodna praksa).

85. Ker v pravu Unije ni določena kazen za neobstoj objave, kot je določena v členu 6 Direktive 2001/24, katere cilj ni, naj spomnim, obveščanje vseh upnikov o podrobnih pravilih za njihove pritožbe proti kreditni instituciji, mora sodišče uporabiti svoje nacionalno pravo in upoštevati vse razpoložljive informacije, ki lahko razjasnijo odločitev upnikov v mejah, ki jih določata načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

86. Vendar, naprej, kot je navedla španska vlada v pisnem stališču, določba španskega prava določa objavo v *Boletín Oficial del Estado* v primeru reorganizacijskega ukrepa za kreditno institucijo, ki ima podružnico v Španiji. [26] Dalje, stranke v zadevah C-498/22 in C-499/22 so bile o ustanovitvi premostitvene banke obveščene z dopisi, ki jim jih je poslala Novo Banco in v katerih je napovedala nadaljevanje poslovnega razmerja z banko, ki je bila razbremenjena tveganj, ki so ogrožala nadaljnji obstoj BES. Nazadnje, ne glede na vprašanje, ali se Direktiva 2014/59 uporablja v obravnavanem primeru, mora nacionalno sodišče upoštevati informacije, objavljene na podlagi člena 83(4) te direktive, da oceni sposobnost pravnega subjekta, da se odloči glede vložitve pritožbe.

87. Ko je Sodišče odločalo v drugi zadevi v zvezi z ustanovitvijo premostitvene banke Novo Banco, ki se je nanašala na postopek, ki je potekal na dan, ko je bila terjatev, predmet zadevnega spora, z odločbama z dne 29. decembra 2015 „prenesena nazaj“ na BES z retroaktivnim učinkom od datuma pred dnevom, ko je bila vložena pritožba, je presodilo, da je imel pravni subjekt 4. februarja 2015 na voljo vse informacije, potrebne za to, da bi ob popolnem poznavanju zadeve lahko sprejel odločitev o vložitvi take tožbe ter da bi lahko z gotovostjo ugotovil, proti komu mora biti vložena tožba. [27] Ob tej priložnosti je Sodišče priznalo tudi možnost, da matična država članica spremeni, celo z retroaktivnim učinkom, pravno ureditev, ki se uporablja za reorganizacijske ukrepe. [28] Vseeno je ugotovilo, da je treba člen 3(2) in člen 32 Direktive 2001/24 v povezavi s členom 47, prvi odstavek, Listine razlagati tako, da nasprotujeta temu, da se brez dodatnih pogojev priznajo učinki drugega reorganizacijskega ukrepa, s katerim je terjatev „prenesena nazaj“ na BES, če tako priznanje vodi do tega, da Novo Banco z retroaktivnim učinkom izgubi pasivno legitimacijo v postopku, ki poteka, s čimer se izpodbijejo sodne odločbe, ki so že bile sprejete v korist tožeče stranke. [29]

88. Vendar so bile tožbe v zadevah v glavni stvari vložene pri španskem sodišču v zelo drugačnih okoliščinah, ker so bile vložene po tem, ko je bil dolžnik zatrjevanih terjatev določen z reorganizacijskimi ukrepi (vključno z odločbama z dne 29. decembra 2015) in posledično v stabilnem in upoštevnem pravnem okviru. Zato so morale tožeče stranke v postopkih v glavni stvari določiti, katera banka – Novo Banco Španija ali BES Španija – je njihova dolžnica, in to ob upoštevanju informacij, ki so bile na voljo tako v skladu z nacionalno zakonodajo kot v skladu s prostovoljno uporabo člena 83(4) Direktive 2014/59.

89. V resnici reorganizacijski ukrep ni spremenil identitete njihovega dolžnika, vendar je njegov finančni položaj, zaradi katerega je bil ta ukrep sprejet, vplival na vrednost njihove zatrjevane terjatve. Poleg tega te tožeče stranke ne navajajo, zakaj ne bi bilo mogoče začeti postopka proti BES Španija. Njihova pravica do pritožbe torej z reorganizacijskim ukrepom ni bila postavljena pod vprašaj.

[26] Glej člen 19 zakona 6/2005 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij.

[27] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 53).

[28] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 61 in navedena sodna praksa).

[29] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 66 in izrek).

90. Glede načela prepovedi diskriminacije, zagotovljenega v členu 21 Listine, se ne zatrjuje, da se nacionalne določbe, ki se uporabljajo v obravnavanem primeru, uporabljajo različno glede na to, ali ima pravni subjekt eno ali drugo državljanstvo.

91. Sodišče je v zvezi z načelom pravne varnosti opozorilo, da v skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča to načelo zahteva, da so pravna pravila jasna in natančna ter da je njihova uporaba predvidljiva za pravne subjekte, zlasti kadar imajo lahko neugodne posledice za posameznike in podjetja. Natančneje, to načelo terja, da predpis zadevnim subjektom omogoča, da se natančno seznanijo z obsegom obveznosti, ki jim jih nalaga, ter da se lahko nedvoumno seznanijo s svojimi pravicami in obveznostmi ter ukrepajo v skladu z njimi.[30]

92. V obravnavanem primeru je glede na določbe Direktive 2001/24 jasno, da se v Španiji priznavajo učinki reorganizacijskega ukrepa, sprejetega na Portugalskem, in da mora pravni subjekt preveriti natančne določbe reorganizacijskega ukrepa, da ugotovi, kdo je po delnem prenosu pasive na novo ustanovljeno premostitveno banko njegov dolžnik.

93. Iz vseh teh razlogov Sodišču predlagam, naj odgovori, da je treba člen 3(2) in člen 6 Direktive 2001/24 v povezavi s členom 21(2) in členom 47, prvi odstavek, Listine razlagati tako, da ob neobstoju objave iz člena 6(1) te direktive ne nasprotujeta temu, da se v državi članici, ki ni matična država članica, priznavajo učinki reorganizacijskega ukrepa, s katerim je bila ustanovljena premostitvena banka z delnim prenosom obveznosti in odgovornosti, pred vložitvijo tožbe, s katero se predlagata priznanje in plačilo terjatve, ki je sprva obstajala do banke, na katero se je nanašal ta reorganizacijski ukrep, če sta spoštovani načeli enakovrednosti in učinkovitosti, kar mora preveriti predložitveno sodišče.

B. Drugo vprašanje v zadevah C-498/22 in C-499/22

94. Predložitveno sodišče sprašuje Sodišče, ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici priznavajo učinki odločbe pristojnega organa matične države članice, s katero so bile določene obveznosti in odgovornosti izključene iz prenosa redne dejavnosti in določenih sredstev z banke, za katero se uporabljajo reorganizacijski ukrepi, na premostitveno banko, če je premostitvena banka, ki jo nadzira javni organ, ki izvaja pravo Unije, s svojim poznejšim ravnanjem pri strankah države članice gostiteljice ustvarila legitimno pričakovanje, da je prevzela tudi pasivo, ki ustreza odgovornostim in obveznostim, ki jih je banka, na katero se nanaša reorganizacijski ukrep, imela do svojih strank, skladna s temeljno pravico do učinkovitega pravnega sredstva iz člena 47 Listine in splošnim načelom pravne varnosti.

95. Za odgovor na to vprašanje je treba najprej obravnavati možnost tožečih strank v postopkih v glavni stvari, da se v svojo korist sklicujejo na načelo varstva legitimnih pričakovanj.

96. V skladu s sodno prakso Sodišča je načelo varstva legitimnih pričakovanj namreč med temeljnimi načeli Unije.[31] Sodišče je pojasnilo, da ima pravico do sklicevanja na načelo varstva legitimnih pričakovanj vsak pravni subjekt, ki mu je institucija Unije s tem, da mu je dala natančna

[30] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 51 in navedena sodna praksa).

[31] Glej sodbi z dne 7. junija 2005, VEMW in drugi (C-17/03, EU:C:2005:362, točka 73 in navedena sodna praksa), in z dne 14. marca 2013, Agrargenossenschaft Neuzelle (C-545/11, EU:C:2013:169, točka 23 in navedena sodna praksa).

zagotovila, vzbudila utemeljena pričakovanja. Nasprotno pa se nihče pa ne more sklicevati na kršitev tega načela, če teh zagotovil ni.[32] Priznalo je tudi, da morajo države članice navedeno načelo spoštovati, ko izvajajo pravo Unije,[33] vključno prek nacionalnih upravnih organov.[34]

97. V obravnavanem primeru tožeče stranke v postopkih v glavni stvari menijo, da so nadzor nad Novo Banco ob njeni ustanovitvi s strani Banco de Portugal, ki je sprejela reorganizacijske ukrepe, na eni strani, ter pojasnila, ki jih je Novo Banco navedla v dopisih glede nadaljevanja pogodbenih razmerij, ki so jih imele z BES, na drugi strani, lahko pri njih vzbudili legitimno pričakovanje glede obsega obveznosti Novo Banco Španija do njih.

98. Vendar šteti Novo Banco Španija za upravni organ, ki izvaja pravo Unije, čeprav je, prvič, nadzor, ki ga izvaja Banco de Portugal, začasen in pomeni reorganizacijski ukrep v obliki ustanovitve premostitvene banke ter je, drugič, bila ustanovljena v obliki kreditne institucije zasebnega prava brez vsakršnega čezmernega pooblastila splošnega prava za opravljanje naloge javne službe, presega to, kar je Sodišče dopustilo na področju legitimnih pričakovanj.[35] Tako je Sodišče presodilo, da gospodarski subjekt zoper svojega dobavitelja ne more uveljavljati načela varstva legitimnih pričakovanj, zato da bi izkoristil pravico do odbitka vstopnega davka na dodano vrednost (DDV).[36]

99. Vsekakor na eni strani dopisi, poslani strankam BES, v katerih je bilo navedeno, da je Novo Banco ista banka kot BES in da se razmerje z banko v ničemer ne spreminja, ter na drugi strani ravnanje Novo Banco Španija, ki je leta 2017 tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevi C-498/22 odgovorila, da ni upravičena do želenega vračila, ker kritizirana klavzula ni nepoštena, in je izplačala eno od dveh pogodb, ki sta ju sklenili tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevi C-499/22, ne zadostujejo, da bi bila podana natančna zagotovila, ki lahko utemeljujejo legitimno pričakovanje, da bo Novo Banco Španija prevzela vso pasivo BES Španija z vidika pogodbene in predpogodbene odgovornosti.

100. V dopisih je bilo namreč le napovedano nadaljevanje poslovnega razmerja med strankami in banko ob pojasnilu, da so bila tveganja, ki so ogrožala nadaljnji obstoj BES, odpravljena in da je nova banka brez problematičnih sredstev BES. Poleg tega izpodbijanje narave nepoštene klavzule ne pomeni privolitve v prevzem odgovornosti za to klavzulo. Prav tako plačilo ob zapadlosti AFP ne more dati zagotovila, da bo banka prevzela predpogodbeno odgovornost, povezano s to pogodbo. V tem smislu se strinjam z mnenjem generalne pravobranilke J. Kokott v sklepnih predlogih v zadevi Banco de Portugal in drugi[37] v zvezi z ustanovitvijo Novo Banco, v skladu s katerim „[o]količina, da je [ta banka] (vsaj delno) postala pravna naslednica BES[…] in da še naprej tudi upravlja delniški portfelj tožeče stranke, […] nikakor ne more utemeljiti pričakovanja, da Novo Banco prevzema tudi odgovornost za napačno investicijsko svetovanje BES, ki je nastala že pred prevzemom tega poslovnega odnosa“.

[32] Glej sodbo z dne 16. decembra 2020, Svet in drugi/K. Chrysostomides & Co. in drugi (C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P in C-604/18 P, EU:C:2020:1028, točka 178 in navedena sodna praksa).

[33] Glej sodbo z dne 11. julija 2002, Marks & Spencer (C-62/00, EU:C:2002:435, točka 44 in navedena sodna praksa).

[34] Glej sodbi z dne 22. septembra 2022, Admiral Gaming Network in drugi (od C-475/20 do C-482/20, EU:C:2022:714, točka 62), in z dne 17. novembra 2022, Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899, točka 39 in navedena sodna praksa).

[35] Glej sodbo z dne 17. novembra 2022, Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899), v zvezi z agencijo za financiranje naložb na podeželju in agencijo za plačila in intervencije v kmetijstvu.

[36] Glej sodbo z dne 21. februarja 2018, Kreuzmayr (C-628/16, EU:C:2018:84, točka 47).

[37] C-504/19, EU:C:2020:943, točka 82.

101. Poleg tega je treba za presojo legitimnosti danih zagotovil upoštevati okoliščine ustanovitve premostitvene banke, ki naj bi odpravila težave BES. Sodišče je namreč razsodilo, da lahko tudi v položaju, ki bi lahko vzbudil legitimna pričakovanja, prevladujoč javni interes nasprotuje sprejetju prehodnih ukrepov za položaje, ki so nastali pred začetkom veljavnosti nove ureditve, vendar se še vedno razvijajo, in da cilj zagotovitve stabilnosti finančnega sistema ob izogibanju čezmernemu javnemu trošenju in čim manjšem izkrivljanju konkurence pomeni tak prevladujoč javni interes.[38] Iz tega je sklepalo, da se je na načelo varstva legitimnih pričakovanj mogoče sklicevati v podporo izpodbijanju sporočila Komisije o bančništvu, da pa to načelo ne nasprotuje nekaterim točkam tega sporočila, ki se nanašajo na pogoj porazdelitve bremena med delničarji in podrejenimi upniki za odobritev državne pomoči.[39]

102. Iz vseh teh elementov izhaja, da se tožeče stranke v postopkih v glavni stvari ne morejo sklicevati na kršitev načela varstva legitimnih pričakovanj v zvezi z Novo Banco Španija.

103. Sodišču predlagam, naj na drugo vprašanje v zadevah C-498/22 in C-499/22 odgovori, da je treba člen 3(2) Direktive 2001/24 v povezavi s členom 47 Listine in splošnim načelom pravne varnosti razlagati tako, da se posamezniki ne morejo sklicevati na načelo varstva legitimnih pričakovanj v zvezi s premostitveno banko, ki je organizacija zasebnega prava brez čezmernih pooblastil splošnega prava, ustanovljena na podlagi ukrepa za reorganizacijo banke, katere stranke so bili prvotno, da bi uveljavljali odgovornost te premostitvene banke za predpogodbene in pogodbene obveznosti, povezane s pogodbami, ki so jih sklenili z banko, na katero se je nanašal reorganizacijski ukrep.

C. Tretje vprašanje v zadevah C-498/22 in C-499/22 in drugo vprašanje v zadevi C-500/22

104. Predložitveno sodišče s temi vprašanji Sodišče sprašuje, ali je razlaga člena 3(2) Direktive 2001/24, v skladu s katerim se v državi članici gostiteljici prizna odločba pristojnega upravnega organa o ustanovitvi premostitvene banke in ohranitvi pasive banke, ki ne more izpolniti svoje obveznosti, da vrne obresti, ki jih je prejela na podlagi nepoštene klavzule, ali plača zneske, ki jih dolguje na podlagi predpogodbene ali pogodbene odgovornosti, združljiva z lastninsko pravico, kot je zagotovljena s členom 17 Listine, načelom pravne varnosti, načelom visoke ravni varstva potrošnikov, kot je določeno v členu 38 Listine, in členom 6(1) Direktive 93/13.

105. Uvodoma želim omeniti, da tožeči stranki v postopku v glavni stvari v zadevi C-499/22 izpodbijata naravo predpogodbenih informacij, ki jih je BES Španija zagotovila pred podpisom AFP, pri čemer je treba navesti, da je višje sodišče presodilo, da se je druga pogodba, podpisana 28. aprila 2008, iztekla pred ustanovitvijo Novo Banco in da torej ni bilo mogoče prenesti nobene odgovornosti, povezane s to pogodbo.

1. Združljivost z lastninsko pravico, kot je zagotovljena s členom 17 Listine

106. Glede združljivosti z lastninsko pravico, kot je zagotovljena s členom 17 Listine, kar je vprašanje, postavljeno v vseh treh predlogih za sprejetje predhodne odločbe, je treba opozoriti, da je Sodišče že priznalo združljivost ustanovitve premostitvene banke Novo Banco in njenih posledic s tem členom v primeru delničarjev in imetnikov podrejenih obveznic.[40]

[38] Glej sodbo z dne 19. julija 2016, Kotnik in drugi (C-526/14, EU:C:2016:570, točki 68 in 69).

[39] Glej sodbo z dne 19. julija 2016, Kotnik in drugi (C-526/14, EU:C:2016:570, točki 40 in 80).

[40] Glej sodbo z dne 5. maja 2022, BPC Lux 2 in drugi (C-83/20, v nadaljevanju: sodba BPC Lux 2 in drugi, EU:C:2022:346).

107. Naj spomnim, da člen 17(1) Listine določa, da ima vsakdo pravico imeti v posesti svojo zakonito pridobljeno lastnino, jo uporabljati, z njo razpolagati in jo komu zapustiti. Lastnina se nikomur ne sme odvzeti, razen v javno korist v primerih in pod pogoji, ki jih določa zakon, vendar le proti pravični in pravočasni odškodnini za njeno izgubo. Uživanje lastnine se lahko uredi z zakonom, kolikor je to potrebno zaradi splošnega interesa. V skladu s povezavo, ki je v členu 52(3) Listine ustvarjena med pravicami, ki jih določa ta listina, in pravicami, ki so varovane s Konvencijo o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin [41], kadar si ustrezajo, je treba člen 17 Listine razlagati ob upoštevanju sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 1 Protokola št. 1 k EKČP, ki določa varstvo lastninske pravice kot minimalno raven zaščite. [42]

108. Sodišče je opozorilo, da se varstvo, ki ga zagotavlja člen 17 Listine, nanaša na pravice, ki imajo premoženjsko vrednost in iz katerih glede na zadevni pravni red izhaja pridobljen pravni položaj, ki imetniku teh pravic omogoča samostojno izvajanje teh pravic v njegovo korist. [43] Iz tega je sklepalo, da so obveznice, s katerimi se trguje na kapitalskih trgih, take pravice, ki lahko uživajo to varstvo, po zgledu tega, kar izhaja iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice v zvezi s členom 1 Protokola št. 1 k EKČP. [44]

109. Zato se mi zdi, da je za analizo tega vprašanja z vidika lastninske pravice upoštevno merilo, ali se položaj, obravnavan v vsaki zadevi, nanaša na pravico, iz katere izhaja pridobljen pravni položaj, ki imetniku teh pravic omogoča samostojno izvajanje teh pravic v njegovo korist.

110. Kot sem že navedel v točki 108 teh sklepnih predlogov, obveznica, s katero se trguje, vključno z nadrejeno obveznico, kot v zadevi C-500/22, po presoji Sodišča pomeni pravico, ki lahko uživa varstvo, zagotovljeno s členom 17 Listine.

111. Zdi se mi, da enako velja za terjatev, ki je predmet zadeve C-498/22. Ta terjatev, povezana z obveznostjo banke, da vrne obresti, prejete na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri v pogodbi o hipotekarnem kreditu, to je obveznostjo, ki izhaja iz sodne prakse Sodišča, ki temelji na členu 6(1) Direktive 93/13, [45] pomeni pravico, iz katere očitno izhaja pridobljen pravni položaj, ker restitucijskih učinkov ni mogoče časovno omejiti na obdobje po ugotovitvi nepoštenosti te klavzule. Ta analiza je skladna tudi z merili, ki jih je upoštevalo Evropsko sodišče za človekove pravice, ker lahko pojem „premoženje“, ki je lahko upravičeno do varstva z lastninsko pravico, določeno v členu 1 Protokola št. 1 k EKČP, zajema tako „trenutno lastnino“ kot vrednosti premoženja, vključno s terjatvami, na podlagi katerih lahko tožeča stranka trdi, da ima vsaj „legitimno pričakovanje“, da bo dejansko uživala lastninsko pravico. [46] V obravnavanem primeru so bile klavzule o minimalni obrestni meri opredeljene kot nepoštene in v skladu s sodno prakso Sodišča mora biti restitucijski učinek popoln, ne da bi lahko bil časovno omejen.

112. Nasprotno pa v zvezi s terjatvijo v zadevi C-499/22, in sicer odškodnino, dolgovano zaradi neobstoja predpogodbenih informacij, dvomim, da tožeča stranka, ki uveljavlja tako terjatev, lahko uživa varstvo iz člena 17 Listine. Ta zatrjevana terjatev namreč ne ustreza pridobljenemu pravnemu položaju, ker mora neobstoj predpogodbenih informacij presojati sodišče.

41 Podpisano 4. novembra 1950 v Rimu, v nadaljevanju: EKČP.

42 Glej sodbo BPC Lux 2 in drugi (točka 37 in navedena sodna praksa).

43 Glej sodbo BPC Lux 2 in drugi (točka 39 in navedena sodna praksa).

44 Glej sodbo BPC Lux 2 in drugi (točki 40 in 41 ter navedena sodna praksa).

45 Glej sodbo Gutiérrez Naranjo in drugi.

46 Glej sodbo ESČP z dne 2. maja 2013 v zadevi Panteliou-Darne in Blantzouka proti Grčiji (CE:ECHR:2013:0502JUD002514308, točka 28 in navedena sodna praksa).

113. Poleg tega ima v skladu s sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice odškodninski zahtevek lahko premoženjsko vrednost, če je dokazano, da ima zadostno podlago v nacionalnem pravu, na primer, da je potrjen z ustaljeno sodno prakso sodišč.[47] Vendar je potrebno še, da oseba, ki ga uveljavlja, lahko ima legitimno pričakovanje. V sodni praksi tega sodišča pa je na eni strani navedeno, da tožeče stranke nimajo „legitimnega pričakovanja“, če ni mogoče ugotoviti, da so imele zadostno dokazano terjatev, ki je neposredno zapadla, in na drugi strani v njej ni predviden obstoj „resničnega izpodbijanja“ ali „zahteve, ki jo je mogoče zagovarjati“, kot merila, na podlagi katerega je mogoče presojati obstoj „legitimnega pričakovanja“, varovanega s členom 1 Protokola št. 1 k EKČP.[48] Navedeno sodišče je pojasnilo, da zgolj upanje ne pomeni legitimnega pričakovanja, če ne obstaja pravnomočna sodba.[49] Zdi se mi, da terjatev, zatrjevana v zadevi C-499/22, ne izpolnjuje teh pogojev in da njeni morebitni imetniki ne morejo uživati varstva lastnine, zagotovljenega s členom 17 Listine.

114. Ker na področje uporabe člena 17 Listine spadajo samo terjatve iz zadev C-498/22 in C-500/22, ki so bile zakonito pridobljene, je treba preučiti, ali je varstvo, zagotovljeno s tem členom, mogoče uporabiti za te terjatve.

115. Sodišče je že odločilo o združljivosti ukrepa za reorganizacijo BES, in sicer delnega prenosa elementov sredstev in pasive na novo ustanovljeno premostitveno banko, ki je bil sprejet v skladu s predpisi, obravnavanimi v postopkih v glavni stvari, s členom 17 Listine, ko je presodilo, da je treba ta reorganizacijski ukrep razumeti kot ureditev uživanja lastnine, ki ustreza ciljem splošnega interesa, ki jih priznava Unija, v smislu člena 52(1) Listine, kot sta zagotavljanje stabilnosti bančnega sistema celotnega euroobmočja in preprečevanje sistematičnega tveganja.[50]

116. V obravnavanem primeru se ne izpodbija združljivost samega nacionalnega ukrepa ustanovitve premostitvene banke in prenosa sredstev, ampak se izpodbija dejstvo, da se je v Španiji na podlagi vzajemnega priznavanja reorganizacijskega ukrepa, sprejetega na Portugalskem, izvedla dodelitev pasive banke, ki ne more izpolniti na eni strani obveznosti vračila obresti, prejetih na podlagi klavzule o minimalni obrestni meri za hipotekarni kredit (zadeva C-498/22), in na drugi strani obveznosti in odgovornosti, povezanih z nadrejeno obveznico (zadeva C-500/22).

117. Vseeno menim, da je mogoče slediti istemu razlogovanju. Tako v resnici mehanizem vzajemnega priznavanja ne vpliva na zatrjevano kršitev lastninske pravice. Poleg tega odločitev, da se te terjatve ne prenesejo v pasivo premostitvene banke, ni podobna odvzemu lastninske pravice (ker je izguba vrednosti teh zatrjevanih terjatev do BES posledica njenega propada, in ne reorganizacijskega ukrepa), ampak je podobna ureditvi njenega uživanja.[51]

118. Nazadnje je treba preučiti, ali je bila ta ureditev izvedena, kolikor je to potrebno zaradi splošnega interesa, kot določa člen 17(1), tretji stavek, Listine.

119. Na eni strani je bil, kar zadeva obveznost vračila obresti, reorganizacijski ukrep, ki vključuje to omejitev lastninske pravice, sprejet v skladu s portugalsko zakonodajo in ustreza istemu splošnemu interesu, zaradi katerega je bil sprejet ukrep ustanovitve premostitvene banke, ki je

47 Glej sodbo ESČP z dne 6. oktobra 2005, Draon proti Franciji (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, točka 65 in navedena sodna praksa).

48 Glej sodbo ESČP z dne 6. oktobra 2005, Draon proti Franciji (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, točka 68 in navedena sodna praksa).

49 Glej odločitev ESČP o dopustnosti z dne 19. oktobra 2004, Caisse régionale de crédit agricole mutuel Nord de France proti Franciji (CE:ECHR:2004:1019DEC005886700).

50 Glej sodbo BPC Lux 2 in drugi (točke od 44 do 55 in navedena sodna praksa).

51 Glej sodbo BPC Lux 2 in drugi (točka 48).

smiseln le, če se opravi izbira med pasivo in sredstvi propadle banke, da se omogoči ohranitev stabilnosti finančnega sistema in prepreči sistematično tveganje. Zato se mi zdi, da v okviru polja proste presoje, priznanega državam članicam, reorganizacijski ukrep presega to, kar je potrebno zaradi splošnega interesa. Na drugi strani je, kar zadeva nadrejeno obveznico, mogoče prevzeti analizo, ki jo je Sodišče opravilo v sodbi BPC Lux 2 in drugi v zvezi z obligacijskimi upniki. [52]

120. Zato je treba trditev v zvezi s kršitvijo lastninske pravice zavrniti za vse upnike.

2. Združljivost z načelom pravne varnosti

121. Glede združljivosti z načelom pravne varnosti sem v točki 91 teh sklepnih predlogov opozoril na vsebino, ki jo Sodišče daje temu načelu. Poleg tega je Sodišče že pojasnilo, da je načelo pravne varnosti še posebej strogo v primeru predpisov, ki bi lahko imeli finančne posledice. [53]

122. Vendar menim, da samo načelo reorganizacijskega ukrepa, s katerim se ustanovi premostitvena banka, predpostavlja, da se opravi izbira med pasivo in sredstvi, ki se prenesejo na novo strukturo. Reorganizacijski ukrepi so namreč v členu 2, sedma alinea, Direktive 2001/24 opredeljeni kot ukrepi, s katerimi naj se ohrani ali ponovno vzpostavi finančni položaj kreditne institucije in ki lahko vplivajo na že veljavne pravice tretjih oseb, vključno z ukrepi, ki vključujejo možnost znižanja terjatev.

123. V obravnavanem primeru se je portugalski pristojni organ odločil, da ne bo prenesel nekaterih obveznosti (zadeva C-500/22) in nekaterih pravnih tveganj (zadevi C-498/22 in C-499/22). Drži, da je razmišljal računovodsko in ne pravno, vendar je to dovoljeno po nacionalni zakonodaji, ki dovoljuje celo, da se pasiva „prenese nazaj“ na BES, kar je Sodišče dopustilo. [54]

3. Združljivost z načelom varstva potrošnikov in členom 6(1) Direktive 93/13

124. Glede združljivosti z načelom varstva potrošnikov, kot je določeno v členu 38 Listine (zadevi C-498/22 in C-499/22) in členu 6(1) Direktive 93/13 (zadeva C-498/22), menim, da dopustnost vprašanja v zadevi C-499/22, ki se nanaša le na uporabo člena 38 Listine, kot se zdi, ne povzroča težav. Kot sem namreč pojasnil v točki 83 teh sklepnih predlogov, so tožeče stranke v postopkih v glavni stvari v položaju, ki spada na področje uporabe prava Unije, od trenutka, ko zanje v okviru sodnega postopka veljajo učinki vzajemnega priznavanja reorganizacijskega ukrepa, sprejetega na Portugalskem.

125. Kar zadeva utemeljenost, se tožeča stranka v postopku v glavni stvari v zadevi C-498/22 opira na sodno prakso Sodišča, ki je pod vprašaj postavilo sodno prakso Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) z dne 9. maja 2013, ki je ob upoštevanju težav v bančnem sektorju časovno omejilo restitucijske učinke, povezane s sodno ugotovitvijo nepoštenosti klavzule iz pogodbe, ki jo je prodajalec oziroma ponudnik sklenil s potrošnikom, zgolj na zneske, ki so bili na podlagi te klavzule neupravičeno plačani po razglasitvi odločbe, s katero je bila sodno ugotovljena ta nepoštenost. [55] V sodbi Gutiérrez Naranjo in drugi je Sodišče namreč razsodilo, da je treba člen 6(1) Direktive 93/13 razlagati tako, da nasprotuje taki nacionalni sodni praksi. [56]

[52] Glej točke od 50 do 57 te sodbe.

[53] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 52 in navedena sodna praksa).

[54] Glej sodbo Banco de Portugal in drugi (točka 61 in navedena sodna praksa).

[55] Glej sodbo Gutiérrez Naranjo in drugi (točka 46).

[56] Glej sodbo Gutiérrez Naranjo in drugi (točka 75 in izrek).

126. Poudariti je treba, da je Sodišče v tej sodbi v skladu s členom 38 Listine, ki določa načelo varstva potrošnikov, priznalo, da glede na naravo in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo potrošnikov, Direktiva 93/13 državam članicam nalaga, da zagotovijo ustrezna in učinkovita sredstva za preprečevanje nadaljnje uporabe nepoštenih pogojev v pogodbah, ki jih s potrošniki sklenejo prodajalci ali ponudniki.[57] Vendar je Sodišče v navedeni sodbi opozorilo tudi, da varstvo potrošnikov ni absolutno.[58]

127. Poleg tega pa je Sodišče potrdilo, da so cilji zagotavljanja stabilnosti bančnega in finančnega sistema ter preprečevanja sistematičnega tveganja cilji v splošnem interesu, ki jih uresničuje Unija.[59] Dalje, Sodišče je večkrat razsodilo, da čeprav obstaja jasen splošni interes za zagotovitev močnega in doslednega varstva vlagateljev, delničarjev ali upnikov po vsej Uniji, pa ni mogoče šteti, da ta interes v vseh okoliščinah prevlada nad splošnim interesom zagotovitve stabilnosti finančnega sistema.[60]

128. Zato je treba presoditi, v kolikšnem obsegu lahko splošni interes zagotavljanja stabilnosti finančnega sistema onemogoča ali ne varstvo potrošnikov v primerih, kot jih obravnava predložitveno sodišče.

129. Na prvem mestu, tožeče stranke v postopkih v glavni stvari in predložitveno sodišče trdijo, da ker se je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče) pri časovni omejitvi restitucijskih učinkov oprlo na finančne težave bank, je Sodišče v sodbi Gutiérrez Naranjo in drugi implicitno, vendar nujno upoštevalo finančne posledice za bančni sistem, da je dalo prednost varstvu potrošnikov.

130. Vendar ne morem slediti temu razlogovanju, ker so se v zadevah v glavni stvari težave konkretizirale v obliki reorganizacijskega ukrepa, katerega vzajemno priznavanje v drugih državah članicah je bilo izvedeno na podlagi prava Unije, in je treba zato opraviti novo presojo.

131. Na drugem mestu, zdi se mi, da se primeri, obravnavani v postopkih v glavni stvari, jasno razlikujejo od primera iz zadeve, v kateri je bila izdana sodba Gutiérrez Naranjo in drugi, ker se je ta nanašala na varstvo samo enega potrošnika. V obravnavanih zadevah je bil reorganizacijski ukrep namreč sprejet, da bi bilo mogoče zagotoviti stabilnost finančnega sistema in torej *in fine* sistematično varstvo vseh drugih potrošnikov, ki so stranke banke, in, širše, bančnega sistema.

132. Na tretjem mestu, varstvo potrošnikov ne gre tako daleč, da bi jim zagotavljalo vračilo preveč prejetih obresti v primeru stečaja banke dolžnice, kar je drugačna tema od tiste, ki je povezana s časovno omejitvijo restitucijskih učinkov.

133. Skratka, menim, da v obravnavanem primeru varstvo potrošnikov ne more imeti prednosti pred splošnim interesom zagotovitve stabilnosti finančnega sistema.

134. Poleg tega je Komisija v stališču predvidela, da bi se terjatev v zvezi s preveč prejetimi obrestmi tožeče stranke v postopku v glavni stvari v zadevi C-498/22 lahko pobotala z zneskom obrokov, ki jih še naprej plačuje družbi Novo Banco Španija na podlagi člena 23(1) Direktive 2001/24, ki določa, da sprejetje reorganizacijskih ukrepov ne vpliva na pravico upnikov, da

[57] Glej sodbo Gutiérrez Naranjo in drugi (točka 56 in navedena sodna praksa).

[58] Glej sodbo Gutiérrez Naranjo in drugi (točka 68).

[59] Glej sodbo z dne 5. maja 2022, Banco Santander (Reševanje Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351, točka 36 in navedena sodna praksa).

[60] Glej sodbi z dne 19. julija 2016, Kotnik in drugi (C-526/14, EU:C:2016:570, točka 91), ki je zadevala vlagatelje, ter z dne 8. novembra 2016, Dowling in drugi (C-41/15, EU:C:2016:836, točka 54), ki je zadevala delničarje in upnike.

zahtevajo pobot svojih terjatev s terjatvami kreditne institucije, kadar takšen pobot omogoča zakonodaja, ki se uporablja za terjatev kreditne institucije. Vendar se zdi, da se ta določba ne uporablja v obravnavanem primeru, prvič, ker na datum reorganizacijskega ukrepa terjatev v zvezi s preveč prejetimi obrestmi ni obstajala, saj sodba Gutiérrez Naranjo in drugi še ni bila izdana, in drugič, ker dolžnik terjatve v zvezi z zapadlimi obrestmi, ki ni bila prenesena na Novo Banco Španija, ni isti kot upnik za obroke odplačila.

135. Glede na te elemente Sodišču predlagam, naj odgovori, da je treba člen 3(2) Direktive 2001/24 in člen 6(1) Direktive 93/13 v povezavi s členoma 17 in 38 Listine ter splošnim načelom pravne varnosti razlagati tako, da ne nasprotujeta temu, da se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki kot reorganizacijski ukrep določa ustanovitev premostitvene banke in ohranitev pasive banke, ki ne more izpolniti svoje obveznosti, da vrne obresti, ki jih je prejela na podlagi nepoštene klavzule, ali plača zneske, ki jih dolguje na podlagi predpogodbene ali pogodbene odgovornosti.

V. Predlog

136. Glede na vse zgornje preudarke Sodišču predlagam, naj na vprašanja Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) odgovori:

1. Člen 3(2) in člen 6 Direktive 2001/24/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. aprila 2001 o reorganizaciji in prenehanju kreditnih institucij v povezavi s členom 21(2) in členom 47, prvi odstavek, Listine Evropske unije o temeljnih pravicah

   je treba razlagati tako, da

   ob neobstoju objave iz člena 6(1) te direktive ne nasprotujeta temu, da se v državi članici, ki ni matična država članica, priznavajo učinki reorganizacijskega ukrepa, s katerim je bila ustanovljena premostitvena banka z delnim prenosom obveznosti in odgovornosti, pred vložitvijo tožbe, s katero se predlagata priznanje in plačilo terjatve, ki je sprva obstajala do banke, na katero se je nanašal ta reorganizacijski ukrep, če sta spoštovani načeli enakovrednosti in učinkovitosti.

2. Člen 3(2) Direktive 2001/24 v povezavi s členom 47 Listine o temeljnih pravicah in splošnim načelom pravne varnosti

   je treba razlagati tako, da

   se posamezniki ne morejo sklicevati na načelo varstva legitimnih pričakovanj v zvezi s premostitveno banko, ki je organizacija zasebnega prava brez čezmernih pooblastil splošnega prava, ustanovljena na podlagi ukrepa za reorganizacijo banke, katere stranke so bili prvotno, da bi uveljavljali odgovornost te premostitvene banke za predpogodbene in pogodbene obveznosti, povezane s pogodbami, ki so jih sklenili z banko, na katero se je nanašal reorganizacijski ukrep.

3. Člen 3(2) Direktive 2001/24 in člen 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah v povezavi s členoma 17 in 38 Listine o temeljnih pravicah in splošnim načelom pravne varnosti

   je treba razlagati tako, da

ne nasprotujeta temu, da se v državi članici gostiteljici priznajo učinki odločbe pristojnega upravnega organa matične države članice, ki kot reorganizacijski ukrep določa ustanovitev premostitvene banke in ohranitev pasive banke, ki ne more izpolniti svoje obveznosti, da vrne obresti, ki jih je prejela na podlagi nepoštene klavzule, ali plača zneske, ki jih dolguje na podlagi predpogodbene ali pogodbene odgovornosti.